

Motion till riksdagen 2020/21:3954

av **Hans Wallmark m.fl. (M)**

med anledning av skr. 2020/21:90 Nordiskt samarbete 2020

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av det nordiska samarbetet under krisen i en nordisk coronakommission och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördjupat samarbete kring ekonomi och innovationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ministerråd för infrastruktur och transport och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nordiskt ledarskap i den gröna omställningen och utformningen av taxonomin och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt samarbete mellan Norden och Baltikum och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett Norden som levererar trygghet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer aktiv svensk Arktispolitik och ett nytt strategiskt förhållningssätt till de geopolitiska utmaningarna i Arktis och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska värna och skydda Atlantförbindelserna i händelse av ökade spänningar, upprätthålla navigationsfriheten samt värna skyddet av Atlantkablarna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Statsminister Stefan Löfven har tillsammans med sina nordiska regeringskolleger ställt sig bakom en gemensam vision, Vår vision 2030, om att Norden ska bli världens mest

integrerade region till 2030. Efter pandemiåren 2020 och 2021 står man ganska långt från det förverkligandet.

Under det år som nu gått med pandemin rasande över världen har även villkoren kommit att påverkas och förändras i Norden. Valet av strategier och förhållningssätt till hur covid-19 ska bekämpas har resulterat i olika lösningar som också fått konsekvenser för utbyte och möjligheter att ta sig mellan länderna. Samarbetet mellan de nordiska staterna kan väl sägas ha fungerat på en övergripande nivå med exempelvis samordning mellan EU-länderna och Norge samt Island om vaccin eller hjälp med gemensamma flyg under vårvintern och våren 2020 för att bistå strandsatta nordbor utomlands.

Samtidigt är dödstaten helt olika i de nordiska länderna. I gränsbygderna märks påfrestningarna på ett helt annat sätt. Öppna och stängda gränser om vartannat, bitvis svårigheter för arbetspendling och olika regelverk som gör sig påmindas bl.a. på skattesidan har medverkat till att medborgare känt sig utlämnade brottades med stora vardagssvårigheter. Särskilt besvärligt har det varit för butiker och näringsidkare i gränsområden som tidigare levt på en relativt fri och obehindrad rörlighet mellan länderna som gynnat handel och service. Med mer eller mindre stängda gränser, i vart fall kraftigt reglerad trafik, har åtskilliga problem i vardagen uppstått. I spåren av detta har också kommit rapporter om fientlighet eller hur man upplever sig vilja ge igen för vad som ses som en orimligt eller orättfärdigt stängd gräns. Svenskar som arbetar i Finland, Norge och Danmark berättar också om hur de kan utsättas för glåpord endast genom att komma från vårt av pandemi och höga dödstal drabbade land. Det har gått så långt att statsminister Erna Solberg markerat i den norska debatten. Olika opinionsmätningar ger också vid handen att känslan för det nordiska och vår samhörighet fått sig en törn.

Regeringen skriver i sin skrivelse 2020/21:90 Nordiskt samarbete 2020: ”De nordiska länderna drabbades olika hårt och valde olika vägar för att begränsa spridningen av covid-19.” Frågan som här måste ställas är: Gjordes det på förhand någon analys från svensk sida av hur de olika reglerna skulle komma att tolkas av de andra länderna? Svenska institutet publicerade nyligen rapporten Bilden av Sverige i Norden. Trots att rapporten visar att bilden av Sverige generellt är positiv uppger en relativ stor andel att bilden av Sverige försämrats det senaste året på grund av Sveriges hantering av coronakrisen samt brottslighet och migration.

Att de nordiska länderna hanterat den pågående pandemin olika väcker viktiga frågor om vår förmåga att möta globala utmaningar tillsammans. Efter den kris som nu drabbat våra samhällen finns anledning att utvärdera hur samarbetet i vårt närområde fungerar, hur relationerna mellan våra länder påverkats och framför allt hur vi gemensamt ska möta de ekonomiska och sociala konsekvenserna av covid-19. De samhälls-ekonomiska och hälsorelaterade konsekvenserna av covid-19 är stora utmaningar för hela den nordiska regionen, men gränsregionerna är särskilt drabbade. Moderaterna anser att det finns ett stort behov av en nordisk coronakommission som utvärderar det nordiska samarbetet under krisen.

Norden är Sveriges hemmamarknad. Våra viktigaste import- och exportmarknader finns här. Norden är således vår språngbräda ut i världen. Just därför är det så betydelsefullt med fördjupat samarbete kring ekonomi och innovationer. Norden är sammantaget världens tolfte största ekonomi. Norge är Sveriges största exportmarknad, dubbelt så stor som Kina. Finland och Danmark är också mycket viktiga handelspartner. Och omvänt finns ett beroende av Sverige i de andra länderna. Vi är helt enkelt hoptvinnade.

Goda kommunikationer är viktiga för tillväxt och välförhållanden. Den här typen av investeringar är också mycket långsiktiga varför samarbete och koordinering är en styrka. Från parlamentariskt håll i Nordiska rådet – över parti-, block- och nationsgränser – har uttryckts ett starkt önskemål om ett nordiskt ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor. När den globala konkurrensen ökar ställs stora krav på vår anpassningsförmåga och ett nordiskt samarbete med tydlig inriktning mot innovation och konkurrenskraft. En välfungerande nordisk infrastruktur som baserar sig på fri rörlighet har stor betydelse för vår tillväxt, inte minst i gränsregionerna. Den rödgröna regeringen motsätter sig detta medan andra är mer positiva.

Moderaterna vill se ett nordiskt ledarskap i den gröna omställningen. De nordiska ekonomierna och samhällena elektrifieras i snabb takt. Det kräver även i framtiden en stark förmåga att producera ren el. Nordiskt samarbete kring forskning såväl som infrastruktur är här av stor vikt.

Norden bör också driva på övriga Europa inom klimatpolitiken, exempelvis i frågor om koldioxidlagring. De nordiska medlemsstaterna ska vara pådrivande för skärpta krav i utsläppshandeln i EU så att klimatmålet nås effektivt samt att klimatnyttan maximeras i återhämtningsfonden. Taxonomin måste utformas så att fossilfri energiproduktion och skogsbruk klassas som hållbara investeringar.

Den värdegemenskap och de strategiska såväl som historiska band som för Sverige samman med grannländerna i Norden och Baltikum ska värnas. Samarbetet mellan de åtta nordisk-baltiska staterna (NB8) utgör en viktig grund för Sveriges förmåga att forma allianser med likasinnade och bygga en grund för vårt engagemang i världen, och det behöver stärkas. Exempel på frågor som belyser vikten av ett starkare samarbete inom NB8 är utvecklingen i Belarus, stödet till Ukraina under fortsatta anfall från Ryssland samt den kritiska granskningen av byggandet av det belarusiska kärnkraftverket i Astravets invid Litauens gräns.

De nordiska länderna delar inte bara värdegrund och kulturell och geografisk närhet. Vi står också inför liknande utmaningar inom samhällssäkerhet och beredskap. En enkätundersökning som gjordes 2017 visade att stödet för ett nordiskt samarbete kring försvars- och säkerhetspolitik var stort. Faktum är att det var det område som de flesta nordbor ville se samarbete kring. Hösten 2019 godkände Nordiska rådet enhälligt en ny strategi om samarbete kring samhällssäkerhet. Syftet var att fördjupa det nordiska samarbetet med flera konkreta förslag för att möta hot som exempelvis skogsbränder, terrorangrepp och pandemier. Som respons ville Nordiska rådet se en effektiv gemensam krisberedskap som på kort varsel och utan gränshinder och tvivel om roller och ansvar skulle kunna stå till rådighet och bistå varandra vid större kriser. I strategin var ett av förslagen också att de nordiska regeringarna skulle utse en oberoende kommission med mandat att utvärdera hur det nordiska samarbetet om samhällssäkerhet skulle kunna optimeras. Som tiden med covid-19 demonstrerat finns det stora behov av att dessa rekommendationer förverkligas. Tyvärr hann detta förverkligande inte ske innan pandemin bröt ut, vilket gör det än mer angeläget att de nordiska regeringarna nu verkligen prioriterar det nordiska samarbetet gällande samhällssäkerhet. Vi måste vara bättre förberedda när nästa kris kommer.

Det nordiska försvarssamarbetet utgör en viktig plattform för långsiktig trygghet i våra länder. Försvarssamarbetet inom Norden, både bi- och multilateralt samt inom Nordefco, har stärkts de senaste åren. Inom ramen för Nordefcos visionsdokument 2025 ställer sig medlemsländerna även bakom principen att ha ett samarbete bortom frestade förhållanden. Det handlar bl.a. om möjligheten att genomföra konsultationer vid kris-

och konfliktsituationer. Säkra kommunikationer har därför upprättats mellan ländernas försvarsdepartement. Vidare har stora framsteg gjorts för att skapa bättre förutsättningar för ökad militär rörlighet över de nordiska gränserna samtidigt som övningsverksamheten ökat i omfattning.

År 2009 presenterade Thorvald Stoltenberg en rapport för det nordiska samarbetet. Många av de förslag som Stoltenbergrapporten innehöll har i dag blivit verklighet. I juli 2020 presenterade Björn Bjarnason en uppföljning på Stoltenbergrapporten som framför allt fokuserar på ett ökat samarbete mellan de nordiska länderna mot hybridhot och cyberangrepp. Det är angeläget att de nordiska länderna gemensamt omsätter så många som möjligt av de förslag som rapporten föreslår i praktiken för att öka det nordiska samarbetet på detta område.

Nordefco är ett bra och ett viktigt komplement till samarbetena inom Nato och EU. Den nordiska kontexten kan utgöra en bra språngbräda för att öka samarbetet med länder i vårt närområde för att motstå rysk påverkan via hybridkrigföring. Dessutom bör de nordiska länderna upprätta utökade samarbeten med t.ex. Ukraina kring cyber- och energisäkerhet samt desinformation som gynnar båda parterna. Sverige kan bistå med resurser, och vi kan lära oss mycket av ett land som de senaste åren har fått utstå omfattande angrepp. Det är viktigt även för Sveriges säkerhet att vi kan stödja Ukraina på alla sätt och vis framgent. Slutligen har vi moderater pekat på betydelsen av ökad nordisk samverkan när det gäller totalförsvar och cybersäkerhet, något vi också har lyft fram i Nordiska rådet. Moderaterna vill se ett Norden som levererar trygghet.

I ett nytt geopolitiskt landskap som tydligt sätter sin prägel på Arktis ställs viktiga frågor om politiskt ledarskap och sammanhållning på sin spets. Först och främst behöver Sverige ägna ett större intresse och engagemang för vårt norra närområde när det nu ges en ökad försvars- och säkerhetspolitisk betydelse givet andra aktörers ekonomiska och militära intressen. Det inbegriper mer samarbeten och mer resurser, inte minst avseende försvaret.

De säkerhetspolitiska utmaningar som vi möter i norr ställer även viktiga frågor om hur vi värnar och skyddar de för Sveriges välbefinnande avgörande Atlantförbindelserna i händelse av ökade spänningar. Upprätthållandet av navigationsfriheten är i detta sammanhang centralt. Så även skyddet av de många Atlantkabler som binder samman våra kontinenter. En aktiv svensk politik är en viktig förutsättning för vår långsiktiga förmåga att stå emot icke-demokratierna Ryssland och Kinas ambitioner att sätta sin prägel på utvecklingen i Arktis och i den nordligaste delen av Europa.

Norden står inför gemensamma säkerhetspolitiska utmaningar, vilka bäst hanteras gemensamt i olika internationella organ som Nordiska rådet, men också EU och Nato. Säkerhetsläget i Sveriges närområde har försämrats betydligt de senaste åren, främst som ett resultat av Rysslands aggression mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim. Kinas inflytande i det internationella systemet utmanar svenska intressen och vårt förhållningssätt till multilateralism i grunden.

Natos roll och närvaro i vår del av Europa utgör den viktigaste tröskeln för värnandet av fred, stabilitet och välbefinnande i våra länder. Moderaterna anser att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato för att stärka Sveriges säkerhet och för att genom medlemskapet kunna bidra till övriga medlemsländers, och särskilt våra grannländers, säkerhet. Genom ett medlemskap i Nato blir vi en del av det kollektiva försvaret med dess solidariska försvarsgarantier som delas med 29 andra medlemsländer. Säkerhetsgarantin från USA, genom Nato, kan inte underskattas. Likaså möjliggörs nära samarbete, samordning och arbetsfördelning bland alla de nordiska länderna.

Hans Wallmark (M)

Hans Rothenberg (M)

Magdalena Schröder (M)

Cecilie Tenfjord Toftby (M)

Ann-Sofie Alm (M)

Lars Püss (M)

Margareta Cederfelt (M)

Maria Stockhaus (M)

Pål Jonson (M)

Sofia Westergren (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)